

Združeni narodi

Distr.: splošna

Ekonomski socialni svet

15. december 2014

Izvirnik: angleški

Odbor za ekonomske, socialne in kulturne pravice

Sklepne ugotovitve glede drugega periodičnega poročila Slovenije

1. 18. in 19. novembra 2014 je Odbor za ekonomske, socialne in kulturne pravice na svojem 54. in 55. zasedanju (glej E/C.12/2014/SR.54-55) obravnaval drugo poročilo Republike Slovenije o izvajanju Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah (E/C.12/SVN/2) in na svojem 70. sestanku 28. novembra 2014 sprejel naslednje sklepne ugotovitve:

A. Uvod

2. Odbor pozdravlja drugo periodično poročilo, ki ga je predložila država pogodbenica, dodatne informacije k odgovorom na seznam vprašanj (E/C.12/SVN/Q/2/Add.1), temeljni dokument države pogodbenice (HRI/CORE/SVN/2014) in ustne odgovore, ki jih je podala delegacija. Odbor prav tako pozdravlja konstruktivni dialog, ki je potekal s številno visoko delegacijo države pogodbenice.

B. Pozitivni vidiki

3. Odbor pozdravlja ratifikacijo s strani države pogodbenice, in sicer:

(a) Konvencije o pravicah invalidov in njenega izbirnega protokola aprila 2008;

(b) Izbirnega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju januarja 2007.

4. Odbor pozdravlja naslednje zakonodajne in sistemske ukrepe, ki jih je izvedla država pogodbenica:

(a) Zakon o minimalni plači leta 2010;

(b) Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju leta 2010;

(c) uvedba določb o enakem plačilu za enako delo ali delo enake vrednosti v Zakon o delovnih razmerjih;

(d) Nacionalni program ukrepov Vlade RS za Rome za obdobje 2010–2015 in Strategijo vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji;

(e) Nacionalni program socialnega varstva za obdobje 2013–2020; in

(f) projekte »Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje« za obdobji 2008–2011 in 2011–2014 in »Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti«, 2010.

C. Glavna področja, ki vzbujajo skrb, in priporočila

Uporaba pakta v državi

5. Odbor izraža zaskrbljenost, ker se kljub dejstvu, da je pakt v celoti vgrajen v notranje pravo države pogodbenice, nanj sklicuje le v omejenem številu zadev pred domačimi sodišči (prvi odstavek 2. člena).

Odbor priporoča, da država pogodbenica med predstavniki sodstva, odvetniki in v splošni javnosti poskrbi za večjo ozaveščenost o paktu in o možnosti, da o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah odloča sodišče ali drug pristojni organ. Odbor opozarja državo pogodbenico na svoj splošni komentar št. 9 (1998) glede uporabe pakta v državi.

Zbiranje podatkov

6. Ob upoštevanju informacij, navedenih v dialogu o zakonski prepovedi zbiranja razčlenjenih podatkov iz nekaterih razlogov, Odbor izraža zaskrbljenost zaradi nerazpoložljivosti zadostnih razčlenjenih podatkov o učinkovitem uveljavljanju pravic v skladu s paktom za prikrajšane in marginalizirane posameznike in skupine, zlasti Rome.

Odbor priporoča, da država pogodbenica sprejme ukrepe za vzpostavitev sistema zbiranja in spremljanja letnih podatkov o pravicah iz pakta, razčlenjenih zaradi trenutno prepovedanih razlogov diskriminacije, vključno z raso in jezikom, in da v prihodnjem poročilu takšne celovite letne podatke vključi v vsa spodaj navedena priporočila.

Korupcija

7. Odbor izraža zaskrbljenost zaradi korupcije v državi pogodbenici, neustreznosti sprejetih ukrepov za boj proti njej in škodljivemu vplivu, ki ga ima na vse človekove pravice, vključno z ekonomskimi, socialnimi in kulturnimi pravicami (prvi odstavek 2. člena).

Država pogodbenica naj prednostno obravnava temeljne vzroke za korupcijo in sprejme vse potrebne sistemske in zakonodajne ukrepe za učinkovit boj proti korupciji in z njo povezano nekaznovanostjo ter zagotovi pregledno upravljanje javnih zadev v zakonodaji in praksi. Prav tako naj država pogodbenica Komisiji za preprečevanje korupcije zagotovi ustrezna sredstva za njeno učinkovito delovanje in varovanje človekovih pravic tistih, ki sodelujejo v dejavnostih boja proti korupciji, zlasti žrtev, žvižgačev, prič in njihovih odvetnikov.

Maksimalno razpoložljivi viri

8. Odbor izraža zaskrbljenost, ker varčevalni ukrepi države pogodbenice, na primer Zakon za uravnoteženje javnih financ (2012), negativno vplivajo na izpolnjevanje in uveljavljanje ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic. Odbor je poleg tega zaskrbljen nad procesom sprejemanja ukrepov, katerih edini namen je zniževanje izdatkov brez potrebnega razmisleka o škodljivem vplivu, ki bi ga taki rezi lahko imeli na uveljavljanje pravic po paktu (prvi odstavek 2. člena).

Ob upoštevanju pisma iz leta 2012, ki ga je predsedujoči Odbora v zvezi z varčevalnimi ukrepi naslovil na vse države pogodbenice, Odbor priporoča, naj države pogodbenice zagotovijo, da bodo vsi sprejeti ukrepi odražali minimalno temeljno vsebino vseh pravic iz pakta, da bodo ti ukrepi začasni, potrebni in

sorazmerni, ter da ne bodo diskriminacijski. Ob seznanitvi z informacijami delegacije države pogodbenice, da so omenjeni ukrepi začasne narave, Odbor državo pogodbenico poziva k njihovi čimprejšnji ukinitvi, in sicer najpozneje do takrat, ko bo gospodarska rast v državi pogodbenici dosegla 2,5 %, kakor je bilo navedeno v dialogu.

Nacionalna institucija za človekove pravice

9. Odbor je zaskrbljen, da Varuh človekovih pravic ne deluje povsem v skladu z načeli, ki veljajo za nacionalne institucije (Pariška načela). Odbor izraža zaskrbljenost zaradi omejenega delovanja Varuha človekovih pravic, zlasti pri skupinah, ki so najbolj ranljive glede kršenja pravic, kakor so Romi in delavci migranti, zaradi mandata Varuha človekovih pravic, ki velja samo za spremljanje dejavnosti predstavnikov države in zaradi pravno nezavezujočih priporočil (prvi odstavek 2. člena).

V skladu s splošnim komentarjem št. 10 (1998) o vlogi nacionalnih institucij za človekove pravice pri varovanju ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic Odbor priporoča, naj država pogodbenica nujno izvede ukrepe, po katerih bo Varuh človekovih pravic deloval v skladu s Pariškimi načeli. Odbor prav tako zahteva, da država pogodbenica okrepi zmogljivosti Varuha človekovih pravic zaradi širšega obsega delovanja in razširitve njegovega mandata in pristojnosti, kar bi mu omogočilo nadzorno vlogo nad zasebnimi akterji in odrejanje pravno zavezujočih ukrepov.

Prepoved razlikovanja

10. Odbor je zaskrbljen zaradi šibkega institucionalnega okvira za izvajanje politik in zakonodaje za prepoved diskriminacije. Z zaskrbljenostjo zlasti opaža, da obstoječim mehanizmom, ki obravnavajo primere diskriminacije v državi pogodbenici, vključno z institutom Zagovornika načela enakosti, primanjkuje sredstev in da imajo omejene mandate ter da so njihova priporočila nezavezujoča. Odbor je zaskrbljen tudi zaradi majhnega števila primerov prijavljene diskriminacije in zaradi pomanjkanja učinkovitih pravnih sredstev za pomoč žrtvam diskriminacije (drugi odstavek 2. člena).

Ob upoštevanju splošnega komentarja št. 20 (2009) o nediskriminaciji pri ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah in št. 3 (1990) o naravi obveznosti države pogodbenice Odbor državi pogodbenici priporoča, da:

(a) oblikuje in sprejme celovito protidiskriminacijsko strategijo v sodelovanju s civilno družbo;

(b) zagotovi, da bodo protidiskriminacijski mehanizmi imeli širok mandat in potrebna sredstva/vire za učinkovito delovanje;

(c) okrepi javno zavest o prepovedi diskriminacije in možnostih poprave krivic;

(d) zagotovi sredstva za popravo krivic žrtvam diskriminacije, ki so dostopna, cenovno dosegljiva, pravočasna in učinkovita.

Socialna izključenost in diskriminacija Romov

11. Odbor je zaskrbljen zaradi omejenega napredka pri lajšanju negotovega položaja romskih skupnosti kljub ukrepom, sprejetim v ta namen. Odbor je še posebej zaskrbljen, ker se romske skupnosti še vedno srečujejo z mnogimi oblikami diskriminacije na mnogih področjih, ki jih pokriva pakt, vključno z dostopom do zaposlitve, bivališča in zdravstvenih storitev (drugi odstavek 2. člena).

Odbor poziva državo pogodbenico, da sprejme celostni pristop pri obravnavanju vseh oblik diskriminacije proti romskim skupnostim, da izvede in sprejme druge učinkovite ukrepe za premagovanje prevladujoče

diskriminacije proti Romom pri njihovem dostopu do zaposlitve, bivališča in zdravstvenih storitev.

Diskriminacija na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete

12. Odbor je zaskrbljen zaradi nekaterih zakonskih določb, ki so diskriminacijske do istospolnih partnerjev in njihovih družin, vključno z zakonom o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, stanovanjskim zakonom, obligacijskim zakonikom, kazenskim zakonikom in zakonom o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. Odbor je še zlasti zaskrbljen zaradi zadržanja 22. člena zakona o registraciji istospolne partnerske skupnosti kljub odločbi Ustavnega sodišča (2013), ki je razsodilo, da ta krši pravico do prepovedi razlikovanja na podlagi spolne usmerjenosti (drugi odstavek 2. člena).

Odbor priporoča, da država pogodbenica vse svoje zakonske predpise uskladi z drugim odstavkom 2. člena pakta in s 14. členom svoje ustave, ki izrecno prepoveduje diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti. Odbor nadalje spodbuja državo pogodbenico, da pospeši sprejetje osnutka zakona o istospolnem partnerstvu, kakor je napovedala delegacija države pogodbenice. Odbor opozarja državo pogodbenico na svojo splošno pripombo št. 20 (2009) glede prepovedi razlikovanja v gospodarskem, družbenem in kulturnem življenju.

Izbrisani

13. Odbor je zaskrbljen, ker do julija 2013, ko je prenehal veljati spremenjeni zakon o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji, več kakor 13.000 izbrisanih še vedno ni moglo vzpostaviti statusa stalnega prebivanja v državi pogodbenici. Odbor izraža skrb, ker je po izteku roka za vložitev prošnje za ureditev statusa po spremenjenem zakonu mnogo takih oseb ostalo brez pravnih poti za ponovno vzpostavitev statusa njihovega stalnega prebivanja. Odbor je nadalje zaskrbljen, ker zakon o urejanju izplačila odškodnin osebam, izbrisanim iz stalnega registra prebivalcev (odškodninski zakon), izključuje tiste osebe, ki niso pridobile zakonitega pravnega statusa v državi pogodbenici in določa neustrezne finančne odškodnine (drugi odstavek 2. člena).

Odbor priporoča, da država pogodbenica okrepi prizadevanja za vzpostavitev pravic izbrisanih, vključno z ureditvijo njihovega pravnega statusa in jim omogoči združitev z njihovimi družinami. Odbor spodbuja državo pogodbenico, da popravi odškodninski zakon z namenom, da bodo vsi izbrisani lahko uveljavljali odškodnino po tem zakonu brez razlikovanja, in da zviša odškodninske zneske.

Enakost moških in žensk

14. Odbor je zaskrbljen, ker so varčevalni ukrepi, zlasti zmanjšanje družinskih prejemkov, nesorazmerno vplivali na položaj žensk in ker so ženske, zlasti tiste z visoko izobrazbo, izpostavljene večjemu tveganju revščine in brezposelnosti. Odbor je zaskrbljen tudi zaradi šibkega institucionalnega okvira, namenjenega uveljavljanju enakosti, in obžaluje omejenost informacij v zvezi z uveljavljanjem Zakona o enakih možnostih žensk in moških (3. in 6. člen).

Ob upoštevanju splošnega komentarja št. 16 (2005) o enakih pravicah moških in žensk do uveljavljanja vseh ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic Odbor priporoča, da država pogodbenica:

(a) vidik spola vključi v vse svoje varčevalne ukrepe, da bo zagotovila spoštovanje pravic žensk v skladu s Paktom v vseh okoliščinah;

(b) izvede učinkovite ukrepe za preprečevanje brezposelnosti žensk, zlasti med ženskami z visoko izobrazbo, vključno z uvedbo posebnih začasnih ukrepov, ki imajo definiran cilj in časovnico;

(c) okrepi sredstva/vire, dodeljene Sektorju za enake možnosti in pospeši sprejetje nacionalne strategije glede enakosti spolov;

(d) učinkovito uveljavi Zakon o uresničevanju načela enakih možnosti moških in žensk in pripravi informacije o teh ukrepih v svojem prihodnjem periodičnem poročilu.

Inšpektorat za delo

15. Odbor je zaskrbljen zaradi šibkega delovanja in omejenih človeških virov Inšpektorata za delo v državi pogodbenici. Odbor je zaskrbljen tudi zaradi naraščanja kršitev delovne zakonodaje in zaradi omejenega dostopa do sodišč v delovnih sporih (7. člen).

Odbor priporoča, da država pogodbenica okrepi zmogljivosti Inšpektorata za delo za zagotovitev obravnavanja kršitev delovnega prava in kaznovanja kršiteljev. Odbor tudi priporoča, da država pogodbenica odstrani morebitne omejitve, ki zaposlene v delovnih sporih ovirajo pri njihovem dostopu do sodišč.

Brezposelnost

16. Odbor ponavlja že izraženo zaskrbljenost zaradi visoke ravni brezposelnosti v državi pogodbenici, ki prizadeva zlasti mlade, invalidne osebe in pripadnike etničnih manjšin, ter zaradi stalne negotovosti zaposlitve, s katero se soočajo delavci, zaposleni na podlagi pogodb o zaposlitvi za določen čas (6. in 7. člen).

Odbor v skladu s splošnim komentarjem št. 18 (2005) o pravici do dela priporoča, naj država pogodbenica:

(a) posebno pozornost nameni skupinam, ki so posebej ranljive glede brezposelnosti, in v ta namen preuči sprejetje začasnih posebnih ukrepov in celovitih dolgoročnih strategij za preprečevanje brezposelnosti;

(b) pri zaposlovanju invalidnih oseb preuči možnosti dviga zaposlovalnih kvot v storitvah javne uprave in informacijskih storitvah in zagotovi, da bodo delodajalci te kvote tudi spoštovali;

(c) sprejme učinkovite ukrepe za zmanjšanje uporabe pogodb o zaposlitvi za določen čas pri delodajalcih zaradi zagotavljanja večje stabilnosti zaposlitve predvsem mladih.

Delavci migranti

17. Odbor je zaskrbljen zaradi delovnih pogojev delavcev migrantov, za katere so značilni nizek dohodek in nezakoniti odbitki, neizplačilo/zamujanje plač, opravljanje nadur brez nadomestila, kratkoročne in podizvajalske pogodbe o delu, pomanjkanje socialnih prejemkov za delavce v neformalni/sivi ekonomiji in omejen dostop do sodišč (7. in 9. člen).

Odbor poziva državo pogodbenico k sprejetju učinkovitih ukrepov, ki bodo vsem delavcem migrantom zagotovili varstvo delovnopravne zakonodaje in dostop do sodišč za odpravo kršitev njihovih pravic. Odbor tudi priporoča, da država pogodbenica vse delodajalce, ki kršijo delovnopravno zakonodajo, privede pred sodišče, jih obtoži in jim v primeru obsodbe naloži primerne kazni.

Socialna varnost

18. Odbor je zaskrbljen, ker se nekateri prejemki socialne varnosti izračunavajo na podlagi minimalnega dohodka v državi pogodbenici, ki je globoko pod dejanskim minimumom življenjskih stroškov. Odbor je zaskrbljen tudi zaradi tega, ker imajo ukrepi, namenjeni reševanju gospodarske krize, za posledico zmanjševanje

pokritosti in količine zdravstvene oskrbe, pokojnin in nadomestil za brezposelnost. Ti ukrepi so uvedli strožja merila za pridobivanje socialnovarstvenih prejemkov, kar nesorazmerno prizadeva skupine in posameznike na robu družbe, vključno z brezposelnimi, invalidi in starejšimi osebami (2. in 9. člen).

Ob sklicevanju na splošni komentar št. 19 (2008) o pravici do socialne varnosti Odbor državi pogodbenici priporoča, da:

(a) ponovno preuči merila in stopnje upravičenosti do socialnovarstvenih prejemkov, vključno s socialno pomočjo, ob upoštevanju dejanskih življenjskih stroškov v državi pogodbenici in da posveti posebno pozornost brezposelnim, invalidom in starejšim osebam;

(b) ratificira konvencijo Mednarodne organizacije dela št. 118 (1962) o enakem obravnavanju (socialna varnost).

Nasilje v družini

19. Odbor je zaskrbljen zaradi velike razširjenosti nasilja v družini v državi pogodbenici kljub izvajanju nacionalnega programa za preprečevanje nasilja v družini (2009–2014) in sprejetju nekaterih drugih ukrepov. Odbor poleg tega izraža zaskrbljenost zaradi omejene učinkovitosti varovalnih mehanizmov za žrtve nasilja v družini, vključno s pomanjkanjem uveljavljanja prepovedi približevanja, izrečenih domnevnim kršiteljem, in zaradi milejših sankcij, ki jih sodišča izrekajo takim kršiteljem (10. člen).

Odbor poziva državo pogodbenico, da sprejme vse učinkovite ukrepe za preprečevanje primerov nasilja v družini, vključno z uvedbo potrebnih sprememb Zakona o preprečevanju nasilja v družini. Država pogodbenica naj zagotovi učinkovito uporabo varovalnih mehanizmov, ki so na voljo žrtvam nasilja, vključno z uveljavljanjem prepovedi približevanja, zadostno dostopnostjo zavetišč za takojšnje fizično zaščito, nudenjem pravne pomoči in zdravstvenih storitev ter sredstvi za odpravo in nadomestilu škode. Odbor poleg tega poziva državo pogodbenico, da okrepi ukrepe ozaveščanja javnosti in organizira izobraževanje za uslužbence organov pregona in sodnike o resnosti in kriminalni naravi nasilja v družini tudi zaradi izrekanja sorazmerno primernih kazni storilcem.

Življenjska raven

20. Odbor je zaskrbljen zaradi naraščanja tveganja revščine v državi pogodbenici, s katerim se soočajo predvsem prikrajšane in marginalizirane skupine ljudi, kakor so starejši, vključno z upokojenci, ženske, invalidi, Romi, enostarševske družine in družine z enim zaposlenim staršem. Odbor je poleg tega zaskrbljen zaradi razkoraka v ravni revščine med regijami, ko so zaradi revščine najbolj prizadete vzhodne in jugovzhodne regije (11. člen).

Ob opozarjanju na svojo izjavo o revščini in Mednarodnem paktu o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah (2001) Odbor priporoča, da se država pogodbenica odzove na rastoče tveganje revščine, s katerim se soočajo predvsem prikrajšane in marginalizirane skupine, in da učinkovito izvaja socialnovarstveno strategijo s ciljem bolj uspešnega odpravljanja regionalnih razlik v ravneh revščine, ki vplivajo na enakost uživanja pravic po Paktu.

Primerna bivališča za Rome

21. Odbor je zaskrbljen, ker je legalizirana samo ena tretjina romskih naselij, kar pomeni, da je večina Romov, ki živijo v neformalnih naseljih, izpostavljena prisilni izselitvi, kar vključuje romska naselja na Trati pri betonarni, v Mestnem logu, Lokah in pri Dobruški vasi. Odbor je zaskrbljen, ker Romi, ki živijo v neformalnih naseljih, nimajo dostopa do storitev glede osnovnih dobrin, kot so voda, elektrika in kanalizacija. Odbor izraža skrb, ker večina Romov živi na ločenih območjih, za

katera so značilne slabe stanovanjske razmere in ker se soočajo z diskriminacijo, ko poskušajo kupiti ali najeti bivališča na drugih območjih (drugi odstavek 2. člena, 11. in 12. člen).

Odbor priporoča, da država pogodbenica ob upoštevanju splošnega komentarja št. 4 (1991) o pravici do primerne bivališča:

(a) prednostno uredi vprašanje legalizacije romskih naselij ali izdela drugačne rešitve ob dejanskem posvetovanju z zadevnimi romskimi skupnostmi;

(b) vztraja pri svoji zavezi iz dialoga, da ne bo izvajala prisilnih izselitev Romov in da bo sprejela predpise o prisilnih izselitvah, ki bodo v skladu z mednarodnimi standardi in bodo ustrezali splošnemu komentarju Odbora št. 7 (1997) o prisilnih izselitvah;

(c) zagotovi, da bodo romske skupnosti v nelegaliziranih naseljih imele dostop do osnovnih storitev, kot so vodovod, elektrika in kanalizacija v skladu z, med drugim, priporočili Komisije Vlade RS za zaščito romske skupnosti iz 2011, ki so od občin zahtevala, da se Romom zagotovi dostop do pitne vode;

(d) sprejme učinkovite ukrepe za odpravo segregacije romskih skupnosti in preprečevanje diskriminacijskih dejanj proti Romom, ki poskušajo kupiti ali najeti bivališče izven segregiranih območij,

(e) olajša dostop do socialnih stanovanj za Rome.

Dostop do socialnih stanovanj in stanovanj za invalidne osebe

22. Odbor je zaskrbljen, ker državljani neevropskih držav po Stanovanjskem zakonu niso upravičeni do dostopa do socialnih stanovanj v državi pogodbenici in ker v praksi begunci nimajo pravice dostopa do socialnih stanovanj. Odbor poleg tega izraža skrb, ker se zaradi nezadostne dostopnosti stanovanj za invalidne osebe te osebe pogosto nameščajo v zavode (drugi odstavek 2. člena, 11. člen).

Odbor poziva državo pogodbenico, da razveljavi vse diskriminacijske določbe v Stanovanjskem zakonu in pospeši postopek sprejemanja stanovanjske politike, ki med drugim obravnava dostop do socialnih stanovanj za vse prebivalce brez razlik in posebnih stanovanjskih potreb za invalidne osebe. Država pogodbenica naj sprejme in izvaja predpise v okviru Zakona o izenačevanju možnosti invalidov, katerih namen je olajšati dostop do stanovanja za invalidne osebe.

Sistem zdravstvenega zavarovanja

23. Odbor je zaskrbljen, ker je Zakon za uravnoteženje javnih financ škodljivo vplival na sistem zdravstvenega zavarovanja države pogodbenice. Posledica tega so, med drugim, omejevanje pokritosti zdravstvenega varstva, dodatna plačila v zdravstvu, omejevanje zaposlitev v zdravstvenem sektorju, kljub naraščajočim potrebam in zmanjšanje nadomestil za začasno odsotnost z dela. Odbor je zaskrbljen tudi zaradi tega, ker so osebe brez državljanstva ali statusa rezidenta v državi pogodbenici izključene iz osnovnega zdravstvenega zavarovanja (9. in 12. člen).

Odbor poziva državo pogodbenico, da prenovi sistem zdravstvenega zavarovanja s ciljem povečanja sorazmernega dela temeljnih pravic in storitev, ki jih pokriva osnovno zdravstveno zavarovanje, in zagotovi dostop do osnovnega zdravstvenega zavarovanja vsem rezidentom v državi pogodbenici brez razlikovanja.

Dostop do zdravstvenih storitev

24. Odbor je zaskrbljen zaradi trajajočih regionalnih neenakosti pri dostopu do storitev zdravstvenega varstva, zlasti zaradi nezadostnega števila strokovnjakov

primarnega zdravstva na nekaterih oddaljenih podeželskih območjih, in ker v ta namen sprejeti ukrepi niso bili celoviti (drugi odstavek 2. člena in 12. člen).

Odbor sprejema na znanje informacije delegacije države pogodbenice, da se od nekaterih ukrepov pričakuje zmanjšanje regionalnih neenakosti pri dostopu do zdravstvenih storitev, vključno z oblikovanjem nove zdravstvene strategije, in poziva državo pogodbenico, da pospeši prizadevanja za uveljavitev enakega dostopa do kakovostnih zdravstvenih storitev za vse osebe v državi pogodbenici in da o teh prizadevanjih poroča v svojem naslednjem periodičnem poročilu.

Duševno zdravje

25. Odbor izraža zaskrbljenost zaradi pomanjkanja otroških psihiatrov in psihiatrov za mladoletnike. Odbor je tudi zaskrbljen, ker kljub sprejetju Zakona o duševnem zdravju leta 2008 ustrezne strategije na državni ravni še vedno ni (12. člen).

Odbor v skladu s splošnim komentarjem št. 14 (2000) o pravici do najvišjega dosegljivega standarda zdravja priporoča, naj država pogodbenica:

(a) zagotovi, da bodo vsi otroci in mladoletniki imeli dejanski dostop do psihiatrov v vsej državi pogodbenici;

(b) pospeši sprejetje državnega programa za duševno zdravje in zagotovi potrebne vire za njegovo učinkovito izvajanje.

Dostop do izobraževanja

26. Odbor z zaskrbljenostjo ugotavlja regionalne neenakosti pri dostopu do izobraževanja, vključno s terciarnim izobraževanjem, pri čemer je zaradi omejenega dostopa do izobraževanja najbolj prizadeta vzhodna regija države pogodbenice (drugi odstavek 2. člena, 13. člen).

Odbor priporoča, da država pogodbenica zagotovi enak dostop do kakovostnega izobraževanja za vse študente v državi pogodbenici brez razlik. Zato naj izboljša dostop do izobraževanja, vključno s terciarnim izobraževanjem v vzhodni regiji, z, med drugim, sprejemanjem začasnih posebnih ukrepov.

Dostop do izobraževanja za Rome

27. Odbor izraža zaskrbljenost, ker kljub nekaterim sprejetim ukrepom za vključitev romskih otrok v redno izobraževanje in sprejetju strategije za izobraževanje Romov (2011):

(a) so romski otroci redko vključeni v predšolske izobraževalne ustanove;

(b) je večina romskih otrok v osnovni in srednji šoli vpisana v programe za otroke s posebnimi potrebami;

(c) romski otroci dosegajo slab šolski uspeh tudi na primarni ravni;

(d) stopnja osipa romskih otrok ostaja visoka na vseh ravneh šolanja (13. člen).

Odbor poziva državo pogodbenico, da okrepi izvajanje obstoječih ukrepov in zanje dodeljene vire ter sprejme druge učinkovite in z viri ustrezno podprte ukrepe, katerih cilj je vključevanje romskih otrok v predšolske ustanove, končanje segregacije v šoli in zmanjšanje šolskega osipa, vključno z izboljšanjem dostopa do in kakovosti izobraževanja za Rome.

Pravice narodnih in etničnih manjšin

28. Odbor obžaluje pomanjkanje podatkov o stanju narodnih in etničnih manjšin v državi pogodbenici in o njihovem dejanskem uživanju pravic po 15. členu pakta (15. člen).

Odbor priporoča, naj država pogodbenica sprejme učinkovite ukrepe za zagotovitev pravice udeleževati se kulturnega življenja, vključno za manjšine, in da o teh ukrepih poroča v naslednjem periodičnem poročilu. V zvezi s tem odbor opozarja državo pogodbenico na svoj splošni komentar št. 21 (2009) o pravici vsakogar udeleževati se kulturnega življenja.

D. Druga priporočila

29. Odbor priporoča, da država pogodbenica razširi svoj dialog in sodelovanje z organizacijami civilne družbe, ki so dejavne na področju spodbujanja in varstva ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic. Odbor poleg tega spodbuja državo pogodbenico, da se posvetuje z organizacijami civilne družbe o izvajanju priporočil odbora in pripravi naslednjega periodičnega poročila.

30. Odbor ob priznavanju prispevka države pogodbenice k uradni razvojni pomoči spodbuja državo pogodbenico k postopnemu povečanju njene uradne razvojne pomoči, da bi dosegla mednarodno zavezo v višini 0,7 odstotka svojega bruto nacionalnega proizvoda (BNP), in k uporabi na človekovih pravicah temelječega pristopa pri oblikovanju svoje politike razvojnega sodelovanja ob polni vključitvi pravic iz Pakta.

31. Odbor spodbuja državo pogodbenico, naj pospeši svoja prizadevanja za ratificiranje Izbirnega protokola k Mednarodnemu paktu o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, kakor je bilo navedeno v dialogu, in da razmisli o ratifikaciji Mednarodne konvencije o varstvu pravic vseh delavcev migrantov in članov njihovih družin ter Mednarodne konvencije za zaščito vseh oseb pred prisilnim izginotjem.

32. Odbor naproša državo pogodbenico, da s temi sklepnimi ugotovitvami široko seznaní vse ravni družbe, zlasti parlamentarce, javne uslužbence, pravosodne organe in organizacije civilne družbe, in da v svojem naslednjem poročilu Odbor obvesti o ukrepih, ki jih je sprejela za njihovo izvajanje.

33. Odbor poziva državo pogodbenico, naj svoje tretje periodično poročilo, skladno s smernicami, ki jih je Odbor sprejel leta 2008 (E/C.12/2008/2), predloži do 30. novembra 2019.

